

ПРИНЦИПИ НАУКОВОГО УПРАВЛІННЯ БІБЛІОТЕКОЮ ЯК СОЦІАЛЬНОЮ ІНСТИТУЦІЄЮ СУСПІЛЬСТВА

Н.М. Ніколаєнко

*Українська інженерно-педагогічна академія
Наукова бібліотека*

Бібліотека є поліфункціональним соціальним інститутом суспільства – освітнім, культурним, інформаційним, дозвілєвим центром, а бібліотечна справа одночасно є складовою частиною як мінімум чотирьох галузей національного господарства (освіти, науки, культури й інформаційно-комунікаційної сфери) і тому потребує ефективного управління її діяльністю.

«Соціальний інститут – організована система зв'язків та соціальних норм, яка об'єднує важливі [суспільні цінності](#) та [процедури](#), що задовольняють основні потреби [суспільства](#)»[2]. За цим визначенням діяльність бібліотеки зумовлена змінюваною соціально-економічною ситуацією та спрямована на збереження своєї традиційної сутності. Тому в ринкових умовах бібліотекам слід поєднувати традиційне раціоналістичне управління і технології менеджменту.

Нині активно відбувається модернізація управління бібліотекою під впливом процесів інформатизації, розвитку ринку інформаційних процесів та послуг, соціальної технологізації і розгортається від традиційного раціоналістичного управління до широкого застосування технологій менеджменту, що потребує розкриття і адаптації основних принципів наукового управління.

В управлінні бібліотечним виробництвом доцільно використовувати основні класичні принципи наукової організації управлінської праці (комплексність, системність, регламентація, спеціалізація, стабільність, цілеспрямованість творчості).

Принцип комплексності забезпечить розвиток наукової організації управлінської праці не за одним напрямком, а за їх сукупністю, що стосується не одного керівника, а всього управлінського складу бібліотеки. Проблема організації управлінської праці буде вирішуватися всебічно, з урахуванням усіх аспектів управлінської діяльності.

Застосування принципу системності сприятиме взаємному узгодженню усіх напрямків розвитку бібліотеки, а також усуненню протиріч між структурними підрозділами бібліотеки. В результаті такого підходу створиться система організації праці, в межах якої усі її складові частини будуть взаємно узгоджені і діятимуть в інтересах ефективного якісного функціонування всієї бібліотеки.

Регламентацією встановлюються і дотримуються певні правила, положення, інструкції, нормативи та інші нормативні документи, засновані на об'єктивних закономірностях розвитку системи управління. При цьому виділяється коло питань, що підлягають жорсткій регламентації, і питання, для яких потрібні лише рекомендації.

Спеціалізація закріплює за кожним структурним підрозділом бібліотеки певні функції, робіт і операцій з покладанням на них повної відповідальності за кінцеві результати їх діяльності в процесі управління. При цьому слід мати на увазі, що існують межі спеціалізації, якої бажано дотримуватися, щоб стимулювати творче зростання бібліотечних менеджерів, не впливати негативно на змістовність їхньої праці.

Бібліотечний колектив повинен працювати в умовах стабільності його складу, функцій і завдань, що ним вирішуються. Це не виключає динаміки у розвитку колективу.

Важливо, щоб зміна змісту і складу завдань була обумовлена об'єктивно необхідними потребами і відбувалася на науковій основі.

Цілеспрямована творчість полягає у досягненні двох взаємозалежних цілей: забезпечення творчого підходу при впровадженні інновацій і максимальне використання творчого потенціалу бібліотечних менеджерів у повсякденній діяльності.

Кожен з розглянутих принципів має самостійне значення. Разом з тим вони доповнюють один одного, розкриваючи різні сторони загального підходу до організації управлінської праці.

Таким чином, традиційне раціоналістичне управління розглядається як свідомо планомірна діяльність керівництва бібліотеки, що включає планування, організацію, оптимізацію праці, управління бібліотечними процесами, контроль за роботою, роботу з кадрами тощо.

Впровадження технологій менеджменту, що засновані на сучасній парадигмі управління, сприяють еволюційному розвитку управлінської діяльності, гнучкості прийняття управлінських рішень, пріоритетності стратегічного управління, індивідуальному внеску кожного в загальний результат. Вдосконалення і розвиток бібліотек забезпечується розумінням переваг практичного застосування розподілу повноважень в науковому управлінні бібліотекою, а саме: здійснення управління за допомогою різних типів управління – планово-директивного (план-звіт головний документ), маркетингового (орієнтація на зовнішнє середовище, ефективна діяльність в ринкових умовах), програмно-цільового (стратегічне планування), процесно-орієнтованого (перепроєктування діяльності або реінжиніринг). Застосування сучасних технологій управління спрямоване на прискорення темпів зростання ефективності і якості праці колективу в цілому та на зростання конкурентоспроможності бібліотек.

Таким чином, в сучасних умовах підвищується актуальність принципово нових положень в науковому управлінні бібліотекою: можливість створення оптимальної організаційної структури управління адаптивного типу, яка передбачає нестандартне мислення керівника, дає змогу не лише адаптуватись до нових тенденцій у діяльності бібліотек, а й визначити стратегію і тактику управління конкретною бібліотекою із застосуванням технологій стратегічного, інноваційного, кадрового, фінансового, інформаційного менеджменту.

Список джерел

1. Соціальний інститут [Електронний ресурс] // Вікіпедія: Вільна енциклопедія.– Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 10.09.15) – Заголовок з екрана. – Мова укр.